

Speechen als Obama

Obama weet als geen ander hoe je een goede speech moet houden. Sinds hij president is, wordt het speechen in Nederland ook naar een hoger niveau getild. Speechschrijver Renée Broekmeulen vertelt over de ingrediënten van een goede speech.

TEKST: EMMI VAN DEN BOOM, FOTO'S: ANP/SHUTTERSTOCK

De kracht van een toespraak

"Ik zal nooit de potentie ontkennen van de juiste toespraak over het juiste onderwerp, uitgesproken door de juiste spreker op de juiste manier op het juiste moment. Het kan vuur aanwakkeren, gedachten veranderen, ogen openen, stemmen beïnvloeden, hoop brengen, en op al die manieren, de wereld veranderen." *Ted Sorensen, speechschrijver en adviseur van John F. Kennedy.*

Ich bin ein Berliner

Speechschrijvers

Het schrijven van een goede toespraak is een vak. Professionele schrijvers zoals Broekmeulen worden door politici, zakenlieden en andere sprekers ingehuurd om hun boodschap mooi te verwoorden. "Wij kruipen in de huid van onze spreker en zorgen ervoor dat het lijkt alsof hij of zij het zelf geschreven heeft. Veel mensen geloven nog altijd dat alle ministers hun toespraken zelf schrijven. Voor ons is dat een mooi compliment."

Pathos, logos en ethos

Bij het schrijven van een toespraak is de boodschap het allerbelangrijkste. Vervolgens is het de kunst om die boodschap zo aantrekkelijk en concreet mogelijk te verpakken. Speechschrijver Renée Broekmeulen weet er alles van: "Vanuit de klassieke retorica zijn er drie elementen die een toespraak goed maken: pathos, logos en ethos; ofwel betrokkenheid en begrijpelijkheid van de tekst en betrouwbaarheid van de spreker. Leg de boodschap uit met concrete voorbeelden die het publiek aanspreken. Gebruik spreektaal. Eigenlijk is speechen een vorm van verhalen vertellen. Het moet begrijpelijk zijn en prettig om naar te luisteren."

Nederlandse successen

Nog niet zo lang geleden hield minister Frans Timmermans een prachtige toespraak voor de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties na de vliegtuigramp met de MH17. Dat is een recent voorbeeld van een succesvolle toespraak uit Nederland. Maar ook de toespraak van toenmalig Koningin Beatrix met de beroemde snik na de aanslag in Apeldoorn was een pareltje in de speechwereld.

Oefening baart kunst

Zweethanden, een bibberende stem: het overkomt de beste als ze voor een grote groep moeten spreken. Toch is het houden van een toespraak te leren. Maar dan moet men oefenen, oefenen en oefenen. Dat geldt zowel voor 'de gewone man' als de politici in Den Haag. Broekmeulen: "Luister naar het ritme van de tekst, speel met toonhoogtes en intonatie. Als je goed naar een toespraak van Obama luistert, hoor je dat er ritme in zit. Het is bijna muzikaal. Om dat te bereiken, moet je oefenen. Er zijn maar weinig natuurtalenten."

I have a dream

'Als je goed naar een toespraak van Obama luistert, hoor je dat er ritme in zit'

Speeches

I have a dream en *Ich bin ein Berliner* zijn slechts twee citaten uit de vele beroemdste toespraken uit de wereldgeschiedenis. In de zesdelige documentaireserie *Speeches* wordt de impact van deze en andere toespraak en de spreker onderzocht aan de hand van drie levensverhalen van gewone mensen. Elke aflevering staat een toespraak centraal.

Obama grote voorbeeld

President Obama is geroemd om zijn indrukwekkende toespraken. Niet gek dus dat zijn overtuigingskracht invloed heeft op de speechcultuur in ons land. Broekmeulen: "Sinds de toespraken van Obama wordt het schrijven van toespraken serieuzer genomen. Voorheen dachten veel politici het alleen af te kunnen. Door Obama realiseren zij zich dat ze met een goede toespraak verkiezingen kunnen winnen. Dankzij de president is er ook meer aandacht voor retorica, het gebruiken van persoonlijke verhalen en voorbeelden om het publiek te overtuigen. Voorheen werd dat vooral gezien als populistisch en inhoudsloos."

Jaren later pas beroemd

Er valt niet te voorspellen of een toespraak de geschiedenisboeken haalt. Je kunt pas jaren later zeggen of een toespraak de beoogde impact heeft gehad. De wereldberoemde zin 'I have a dream', stond bijvoorbeeld niet in de oorspronkelijke tekst van Martin Luther King. Broekmeulen: "Van tevoren dachten men dat het een heel kleine demonstratie

zou zijn met enkel Afro-Amerikanen. Eenmaal daar bleken er duizenden mensen van verschillende achtergronden op de been. Martin Luther King werd gegrepen door het moment en liet zich ter plaatse inspireren. Toen kwam zijn zin: 'I have a dream'. Niemand had verwacht dat dit zo'n belangrijk moment zou worden met een van de beroemdste toespraken ooit."

Yes we can

Landgenooten

Juiste moment

'Ich bin ein Berliner', het is een citaat uit de beroemdste toespraken van voormalig president John F. Kennedy. In 1963 sprak hij in West-Berlijn tegenover duizenden Berlijners die omringd werden door de DDR en hadden moeten toekijken toen de Berlijnse Muur gebouwd werd. Broekmeulen: "Deze toespraak voldeed aan alle eisen van een goede speech. Maar wat vooral belangrijk was, was dat hij op het juiste moment op de juiste plaats uitgesproken werd. De mensen in Berlijn hadden een hart onder de riem nodig. Iemand die begreep hoe erg hun situatie was en dit aan de wereld kon tonen. Kennedy deed dat. Hij zei dat Amerikanen en West-Berlijners dezelfde vredelievende en onafhankelijke mensen waren. Dat maakte indruk."